

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 16, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Carlsson, Olof*, och *Forslund* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande vissa ändringar i fråga om 1 och 11 §§ i olycksfallsförsäkringslagen samt sedermera för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten. De yttranden, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda från nämnda myndigheter, äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande. Utskottet tillåter sig hänvisa till desammas innehåll.

I motionen hemställes om utredning, huruvida ändringar böra vidtagas i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete innefattande dels utvidgning av begreppet »olycksfall», som bland lagens bestämmelser först återfinnes i 1 §, dels ock sådan omarbetning av de i 11 § stadgade reglerna rörande avdrag under vissa förhållanden från sjukpenning och andra ersättningar, som skola utgivas enligt lagen, att större hänsyn tages till de skadades intressen.

Utskottet behandlar här nedan ifrågavarande spörsmål var för sig.

I. Utvidgning av begreppet »olycksfall».

1 § i lagen stadgar som huvudregel, att envar arbetare enligt lagen är försäkrad för skada till följd av *olycksfall* i arbetet. Spörsmålet om vad som skall innefattas i begreppet olycksfall besvaras icke vare sig i lagtexten eller i lagens förarbeten. Den praxis, som utbildat sig på detta område, torde innebära, att det för att olycksfall skall anses vara för handen fordras, att en kroppsskada framkallats av en plötslig, oförutsedd yttre orsak.

I detta sammanhang vill utskottet erinra därom, att — jämlikt lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar — den, som jämlikt 1916 års olycksfallsförsäkringslag är försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete, skall anses vara försäkrad även för vissa yrkessjukdomar. Med hänsyn till svårigheten att diagnosticera yrkessjukdomarna har 1929 års lag be-

gränsats att avse endast sådana sjukdomar, vilkas uppkomst lätt kunna ledas tillbaka till arbetet eller de omständigheter, varunder detsamma bedrives, och vilka sjukdomar alltså kunna tydligt skiljas från sådana, vilka uppkomma av annan anledning. Med anledning härav har stadgats, att försäkringen gäller endast beträffande yrkessjukdomar, som uteslutande eller till övervägande del framkallats på vissa i lagen angivna sätt, nämligen genom inverkan av arsenik, bly, kvicksilver, amalgam och fosfor eller legeringar eller föreningar därav, stendamm, strålände värme eller ljus, röntgenstrålar eller radium samt mjältbrandssmitta. I nu nämnda fall utgår alltså ersättning även då intet olycksfallsmoment kan påvisas, utan de skadliga verkningarna gjort sig gällande under kortare eller längre tid.

Inom riksdagen hava tidigare behandlats spörsmål rörande ändring av olycksfallsförsäkringslagen, vilka, ehuru icke direkt avseende den fråga, som i anledning av den föreliggande motionen nu överväges, dock därmed äga visst samband. Utskottet avser härvid motionsvis framställda yrkanden vid 1928 och 1933 års riksdagar rörande ersättning jämlikt olycksfallsförsäkringslagen till personer, som under arbetet påtagligen ådragit sig skador genom muskelsträckningar och muskelbristningar. Yrkandena i motionerna gingo ut därpå, att muskelsträckningar och muskelbristningar i ryggen i försäkringshänseende alltid skulle anses såsom följder av olycksfall i arbete. Prövning av frågan om något olycksfallsmoment förelegat i det enskilda fallet skulle sålunda icke förekomma. På hemställan av andra lagutskottet (utlåtanden nr 32/1928 och 27/1933) beslöt riksdagen såväl 1928 som 1933, att motionerna icke skulle föranleda till någon åtgärd.

Ur utskottets motivering år 1933 må här återgivas följande:

Det förslag, som förevarande motioner innehålla, synes avse, att muskelsträckningar och muskelbristningar, som inträffa under arbetet, i försäkringshänseende i regel skola anses såsom följder av olycksfall i arbete. Ett genomförande av förslaget skulle alltså innebära, att beträffande ifrågavarande skador icke skulle förefinnas samma prövningsrätt, som i berörda hänseende eljest tillkommer vederbörande försäkringsinrättning. Ett bifall till motionerna skulle därjämte föranleda, att gränserna mellan olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen på denna punkt gjordes otydliga.

Enligt utskottets mening måste vid prövning av frågan, om en muskelsträckning eller muskelbristning skall betraktas såsom olycksfall eller sjukdomsfall, det avgörande bliva det resultat, vartill vederbörande läkare vid medicinsk bedömning av fallet kommer. Att giva muskelsträckningar och muskelbristningar en särställning i fråga om rätten till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen kan utskottet icke förorda. Utskottet vill emellertid framhålla, att det vore önskvärt, att fackmännen inom hithörande medicinska områden föranleddes till fortsatta ingående studier för att klarlägga förhållandet vid sådana skador, beträffande vilka fråga kan uppkomma, huruvida de förorsakats av olycksfall i olycksfallsförsäkringslagens mening eller av sjukliga förändringar i kroppen, som förefunnits redan vid skadornas tillkomst. Utskottet förmenar, att genom sådana vetenskapliga forskningars skulle kunna vinnas säkrare vägledning såväl för läkarna, då de ur olycksfallsförsäkrings-synpunkt skola bedöma de sjukdomsfall, som komma under deras behandling, som ock för allmänheten, som mången gång har svårt att förstå den stånd-

punkt, vartill läkarna vid sina undersökningar komma till frågan, huruvida olycksfallsskada i lagens mening föreligger i det enskilda fallet.

Såsom framgår av de vid utlåtandet fogade bilagorna har *försäkringsrådet* för sin del funnit önskvärt, att den föreslagna utredningen rörande nu ifrågasvarande spörsmål kommer till stånd, särskilt som densamma säkerligen skulle kunna bliva av betydelse jämväl för önskvärda kompletteringar av nu gällande lagstiftning på yrkessjukdomarnas område. *Riksförsäkringsanstalten* har ställt sig mycket tveksam med avseende å en ny lagstiftning av den vittgående innebörd motionärerna föreslagit. Då det emellertid låte sig tänkas, att eventuellt i samband med komplettering eller revision av lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar motionärernas förslag i vissa delar befundes böra vinna beaktande, har riksförsäkringsanstalten icke haft något att erinra emot att med stöd av vunnen erfarenhet även på yrkessjukdomarnas område en närmare undersökning i anledning av motionen komme till stånd.

Uttrycket »olycksfall» i gällande olycksfallsförsäkringslag synes i praxis tolkas så, att därunder inbegripas allenast fall, då en kroppsskada uppkommit genom någon skadlig inverkan under en begränsad kort tid, enligt ett uttalande av riksförsäkringsanstalten omfattande högst en arbetsdag. Av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens till utskottet avgivna yttranden framgår, att åtskilliga fall förekomma, då kroppsskador, vilka till sin natur äro nyss omförmälda olycksfallsskador närstående, uppkomma på grund av skadlig inverkan, som haft något längre varaktighet. I sådana fall har med tillämpning av hittillsvarande praxis olycksfall icke ansetts föreligga. Enligt utskottets mening bör en utredning verkställas, huruvida icke även vissa sådana fall, som senast omförmälts, skulle kunna anses utgöra olycksfall i arbete och sålunda en utvidgning ske av begreppet olycksfall sådant det hittills ansetts böra tolkas. Utskottet förutsätter emellertid härvid, att andra skadefall icke skola komma i fråga än dels sådana, som icke äro att hänföra till yrkessjukdomar, och dels sådana, i fråga om vilka sambandet mellan arbetet och skadan är påtagligt.

Utskottet.

II. Ändringar beträffande 11 §.

I 11 § olycksfallsförsäkringslagen stadgas, bland annat, att om arbetsgivare enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse är skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller om sådant understöd skall utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs (vissa för meddelande av olycksfallsförsäkring av arbetsgivare bildade ömsesidiga försäkringsbolag), så avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt olycksfallförsäkringslagen, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår.

Emellertid får sådant avdrag, som nu nämnts, endast äga rum, om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, endast ske, om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag.

I 15 §, som behandlar bestämmandet av försäkringsavgifter enligt olycksfallsförsäkringslagen, stadgas i andra stycket, att för det fall att arbetsgivare, kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt är skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag får göras, försäkringsavgiften skall bestämmas till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken. Sådan lindring i försäkringsavgiften äger emellertid rum allenast om arbetsgivaren begär det och ställer viss säkerhet, om så erfordras.

För understöd vid sjukdom, vilket skall utgivas av arbetsgivaren, sker (enligt 11 §) avdrag, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, i den mån sådant understöd i vederbörlig ordning utgives av arbetsgivaren.

Försäkringsrådet och *riksförsäkringsanstalten* hava i sina till utskottet avgivna yttranden tillstyrkt utredning i fråga om innehållet i 11 §.

Utskottet. Av vad som anförts i den föreliggande motionen samt i de yttranden, som försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten avgivit i ärendet, framgår, att nuvarande bestämmelser i 11 § olycksfallsförsäkringslagen erbjuda åtskilliga svårigheter vid tillämpningen. I många fall synas bestämmelserna även leda till icke önskvärda resultat. Med hänsyn till dessa omständigheter bör enligt utskottets mening en utredning verkställas, huruvida ändringar av bestämmelserna uti ifrågavarande paragraf äro erforderliga. En sådan utredning bör klargöra, i vilket förhållande sådana förmåner, som utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen, böra stå till understöd, som det till följd av olycksfall i arbete åligger arbetsgivare att utbetala enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse, eller som utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § olycksfallsförsäkringslagen sägs.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, I:16, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

I. att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida begreppet olycksfall enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete bör utvidgas, utan att gränsen mellan olycksfall och yrkessjukdom utplånas och utan att kravet på orsakssammanhang mellan arbetet och skadan uppgives, genom att under

detta begrepp inbegripas fall, i vilka den av arbetet härflytande skadeverknigen gjort sig gällande under en mera utsträckt tid än som hittills av praxis medgivits för att lagen skall hava tillämpning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kan giva anledning, samt

II. att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning rörande ändrade bestämmelser i 11 § olycksfallsförsäkringslagen beträffande förhållandet mellan förmåner, som utgå enligt nämnda lag, samt understöd, som det till följd av olycksfall i arbete åligger arbetsgivare att utgiva enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse, eller som utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § olycksfallsförsäkringslagen sägs, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Stockholm den 4 maj 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Gustaf Tamm, P. Sandström* och *Norman*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Olof Carlsson* och *Karl Bodin*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Wallerius, Pettersson* i Hällbacken, *Gardell* i Gahns och *Sandström* i Nyland, fru *Nordgren* samt herrar *Lindberg* i Stockholm och *Sandberg**.

---

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

FÖRSÄKRINGSRÅDET.

Till Riksdagens Andra lagutskott.

Genom remiss den 9 februari 1934 har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsrådet att avgiva och till utskottet överlämna yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion nr 16, angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete; och får försäkringsrådet i anledning härav anföra följande.

Första avdelningen i motionen kan uppfattas såsom åsyftande en utvidgning av olycksfallsförsäkringslagen på så sätt att under lagens ersättningsbestämmelser skulle hänföras jämväl skada, som orsakats av själva arbetet eller de förhållanden under vilka detsamma bedrives, under förutsättning att skadan uppkommit på relativt kort tid (några få dagar). Något olycksfallsmoment i vedertagen bemärkelse såsom orsak till skadans uppkomst skulle således icke vara erforderligt för dess ersättande enligt ovannämnda lag. Därest nämnda uppfattning om syftemålet med motionen i denna del är riktig, skulle motionärernas förslag kunna komma att få en betydande räckvidd.

Emellertid framhålles i motionen särskilt frågan om ersättning för skador, orsakade av hanterandet av arbetsredskap eller sysslandet med frätande eller retande ämnen. Beträffande frågan om arbetsredskapets inverkan torde närmast åsyftas sådana sjukdomstillstånd (varbildning, blodförgiftning etc.), som uppkomma därigenom att en genom arbetsredskapets nötning eller tryck uppkommen s. k. arbetsblåsa ger upphov till infektion i den läderade kroppsdel. Enligt rådande praxis anses ersättning för dylik sjukdom böra utgivas, om någon särskild felaktighet i arbetsredskapet varit för handen eller eljest under arbetet något från det normala avvikande förekommit, som kan antagas hava varit av väsentlig betydelse för blåsans uppkomst, allt under förutsättning att de skadliga verkningarna hänföra sig till en någorlunda begränsad tid. Som allmän regel torde kunna sägas att ju kortare tiden är för den skadliga påverkan och ju mera de oförutsedda och anormala momenten gjort sig gällande, desto tydligare får den ifrågavarande åkomsten karaktären av olycksfallsskada.

Att det i fråga om skada, vilkens uppkomst sålunda på visst sätt sammanhänger med arbetet, kan vara svårt att avgöra om skadan bör anses orsakad av olycksfall i arbetet eller ej, torde vara klart. Tydligt är ju ock, att när det gäller gränsfall, skillnaden mellan sådant fall, för vilket ersättning utgives, och fall, där ersättning måste vägras, mången gång ej kan bliva särdeles påtaglig.

Om man nu skulle utvidga olycksfallsförsäkringslagens tillämplighetsområde på sätt motionärerna tänkt sig, skulle givetvis många av de gränsfall, som nu vålla svårigheter, utan vidare komma att falla under lagen. Å andra sidan skulle skapas nya gränsområden med därav följande svårigheter för tillämpningen.

Erinras må i detta sammanhang, hurusom vid tillkomsten av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar föredragande departementschefen betonade nödvändigheten av att begränsa lagen till att avse sådana sjukdomar, vilkas uppkomst utan större svårighet kunde ledas till arbetet eller därmed sammanhän-

gande förhållanden. De skäl, som föranlett en dylik återhållsamhet när det gällde frågan om yrkessjukdomarna, hava säkerligen även sin giltighet bekräftande den av motionärerna åsyftade utvidgningen av olycksfallsförsäkringslagen. Säkerligen skulle det för en mångfald av sjukdomstillstånd bliva svårt för den medicinska vetenskapen att vare sig bejaka eller förneka sannolikheten av ett samband mellan sjukdomen och arbetet. En arbetare exempelvis, som blivit sängliggande på grund av förkylning, gör gällande, att han ådragit sig denna under arbete i regnigt och blåsigt väder.

Skulle man därför tänka sig en utvidgning av olycksfallsförsäkringslagen i den av motionärerna åsyftade riktningen, torde det bliva erforderligt att utvidgningen begränsas till att avse sådana fall, där sambandet mellan arbetet och sjukdomen är mera påtagligt. Närmast till hands torde väl då ligga att tänka på sådana fall, där skadan orsakats av arbetsredskap (i huvudsak s. k. arbetsblåsor) eller av ämne av viss farlig beskaffenhet, som arbetaren haft att hantera.

Tydligt torde vara att en utredning rörande utvidgning av olycksfallsförsäkringslagen i nu antydd riktning skulle komma att beröra spörsmål, som äga nära sammanhang med lagstiftningen på yrkessjukdomarnas område.

Försäkringsrådet finner för sin del önskvärt, att den föreslagna utredningen kommer till stånd, särskilt som densamma säkerligen skulle kunna bliva av betydelse jämväl för önskvärda kompletteringar av nu gällande lagstiftning på nämnda område.

Beträffande motionen, i vad den avser 11 § i olycksfallsförsäkringslagen, så enär bestämmelserna i denna paragraf ej sällan medföra svårigheter vid tillämpningen och då de i vissa fall kunna leda till icke önskvärda resultat, får försäkringsrådet tillstyrka motionärernas hemställan om utredning.

I detta ärendes behandling hava försäkringsrådets samtliga ledamöter deltagit.

Stockholm den 9 mars 1934.

På Kungl. Försäkringsrådets vägnar:

O. F. ENBOM.

Filip Rune.

Bilaga B.

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN.

Till Riksdagens Andra Lagutskott.

Utskottet har anhållit om riksförsäkringsanstaltens yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 16, angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, och har anstalten med anledning härav den 9 februari 1934 anbefallts att till utskottet överlämna det begärda yttrandet.

Med anledning härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

Likställande i vissa fall av skadliga påverkningar med olycksfall i arbete.

Som bekant definieras ej närmare i olycksfallsförsäkringslagen begreppet olycksfall i arbete. För att olycksfall (i arbete) skall anses vara för handen fordras såsom motionärerna framhålla i allmänhet, att en kroppsskada framkallats av en *plötslig oförutsedd yttre orsak*.

Liknande ansvar, som enligt olycksfallsförsäkringslagstiftningen åligger ar-

betsgivare, åvilar honom som bekant enligt lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Här förutsättes den av arbetet härflytande skadliga inverkan på organismen i allmänhet vara till tiden mer utsträckt.

Vid behandling i försäkringsrådet av det föreliggande förslaget till lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar anförde två ledamöter, att förslaget icke medtog en rad av fall, vilka borde komma under lagen och som vid prövning av olycksfall enligt 1916 års lag *avvisades såsom yrkessjukdomar*. Så bleve exempelvis fallet med skador, som uppstode vid behandling och arbete med kalk och cement, samt skador, som företrädesvis uppstode vid jordbruksarbete vid behandling av Norge-salpeter och andra därmed jämförliga gödningsämnen. Sådana skador förekomme ej så sällan. Erfarenheten från Schweiz visade också svårigheten vid begränsningen till vissa i lagen angivna sjukdomar och ämnen, vadan man där alltsedan 1918 försöksvis överskridit de i lagen angivna gränserna för vad som skulle anses som yrkessjukdom. Med yrkessjukdom i denna vidare bemärkelse avsåges bland annat eksem, handrispor och hudsprickor samt bindhinneinflammationer, framkallade genom kalk, cement, dålig olja m. m. Vidare utgaves försöksvis ersättning åt arbetare, som blivit arbetsoförmögen på grund av skada, som uppkommit genom arbetet utan inverkan av skadliga ämnen, när skadorna med bestämdhet kunde härledas av arbetet. Då det framlagda förslaget till lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar med däri upptagna ämnen, sjukdomsformer och verksamheter komme att medföra en alltför snäv begränsning av lagen, hemställde nämnda ledamöter i anslutning till den schweiziska tillämpningen, att man i lagen gäve uttryck åt, att samma förfarande som i Schweiz måtte komma i tillämpning och att prövningen därvid måtte ankomma på försäkringsrådet.

Vid 1933 års riksdag förevar också i anledning av motion av herr Olof Carlsson (I: 12) fråga om sådan utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att lagen måtte utsträckas att omfatta även kalksalpeter. Över denna motion avgav riksförsäkringsanstalten infordrat yttrande till andra lagutskottet den 9 mars 1933.

Motionärerna framhålla nu, att ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen ej utgår, om en skada uppstår genom t. ex. ett under någon längre tid pågående hanterande av ett arbetsredskap eller ett under någon längre tid sysslande med *frätande eller retande* ämnen (varibland t. ex. kalksalpeter).

Vidkommande på huden verkande *frätande och retande ämnen* gäller, att dylika åkommer falla under lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, om de förorsakas t. ex. av arsenik eller dess föreningar. Om de åter föranledas av t. ex. terpentin, bensol, bensin, soda, kalilut, ammoniak, kromföreningar, tjära, ättika, kalksalpeter, kalk eller cement höra desamma *ej* under nämnda lagstiftning. Såsom olycksfall betraktas dessa åkommer endast, om de sjukliga symptomen äro en följd av kort påverkan vid något visst tillfälle under högst en arbetsdag.

Vad nu sagts äger full motsvarighet i fråga om *förgiftningar* genom inandning av farliga gaser eller deras införande i organismen genom huden. De ingå sålunda under lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, om de äro föranledda av arsenik, bly, kvicksilver eller fosfor eller deras föreningar. Rörande däremot förgiftningar av t. ex. cyan, koloxid, fluorväte, svavelväte, svavelsyrlighet, klor, bensol, nitrosa gaser eller deras föreningar äro dessa ämnen *ej* upptagna bland farliga ämnen enligt sistnämnda lagstiftning, och betraktas av dem föranledda förgiftningar såsom olycksfall endast enligt den nyssnämnda i fråga om frätande ämnen angivna regeln. Såväl rörande vissa av sistnämnda ämnen som rörande nu avsedda förgiftningar gäller, att den därav föranledda skadan eller sjukdomen visserligen kan uppkomma efter endast några få dagars inverkan av dem, men oftare torde allt efter omständigheterna

svårare sjukdomssymptom med arbetsförmåga inställa sig först efter längre tids sysslände med ämnet i fråga.

Vad angår de av motionärerna vidare särskilt omnämnda åkommor, som bestå i *s. k. arbetsblåsor eller arbetsvalkar*, vilka ofta infekteras och kunna föranleda sårnader eller varbildningar, betraktas desamma såsom föranledda av olycksfall i arbete och hänföras alltså under olycksfallsförsäkringslagen, om blåsan uppkommit under begränsad kort tid, vilken kan tillnärmelsevis preciseras (högst en arbetsdag), såsom om vederbörande påtagligen varit ovan vid det utförda arbetet eller arbetsredskapet varit behäftat med något fel t. ex. någon ojämnhet, *ävensom om*, utan att nämnda förutsättning varit för handen, blåsa gått sönder och infekterats under arbetet och arbetets beskaffenhet måste anses hava varit särskilt ägnad att befordra infektionen (t. ex. arbete med visst färgämne, med stenkol etc.).

Med arbetsvalkar eller arbetsblåsor kunna i avseende å förhållandet till olycksfall i arbete nära likställas *s. k. senskideinflammationer* (tendovaginitis crepitans), och det även såtillvida att de också i regel få anses vara av natur att uppkomma under något arbete. Dessa åkommor anses föranledda av olycksfall i arbete, om genom någon särskild händelse den ifrågakommande kroppsdel (i allmänhet nedre delen av underarmens sträcksida) varit utsatt för något våld, som väsentligen inverkat på sjukdomens utveckling vare sig genom att utgöra första anledningen därtill eller genom att endast *förrärra* ett förut förefintligt sjukligt tillstånd. Har däremot åkomsten uppstått så småningom genom vissa musklers eller muskelgruppers ensidiga ansträngande under ett mer eller mindre långvarigt arbete, anses olycksfallsskada ej föreligga.

Rörande de *s. k. ryggskotten* uppkomma desamma eller förrärras ofta (jfr riksförsäkringsanstaltens utlåtande till andra lagutskottet den 25 februari 1928) genom yttre våld eller annan sådan yttre påverkan, att olycksfall anses föreligga (lumbago traumatica). Samma åkomma anses emellertid kunna uppkomma eller förrärras ungefär lika plötsligt även genom vissa reumatiska eller nevrasteniska inflytelser (lumbago reumatica) t. ex. genom förkylning med eller utan viss infektion. Men därjämte visar erfarenheten, att på grund av upprepade lyftningar och andra upprepade ansträngningar liknande ryggstelhet jämte smärtförmimmelser uppstår med eller utan så småningom inträdande förändringar i ryggradens ledgångar eller ligament, å kotkropparna m. m. (spondylitis deformans).

Till nu nämnda åkommer — för vilka alltså, ehuru fråga är om en och samma isolerade sjukdomsform, ersättning stundom utgår enligt olycksfallsförsäkringslagen, stundom icke, beroende bland annat på tidsmomentet för den skadliga inverkan, varom är fråga — ansluta sig åtskilliga åkommor, vilka *ej* på grund ensamt av sin natur äro att härleda från arbetet. Till dylika åkommor äro företrädesvis att hänföra t. ex. *skavsår, vissa begränsade och till uppkomststället obestämda infektioner och varbildningar, vissa eksemer, frostsador, värmeslag, bräckåkommor, vissa ledåkommor, vissa ögonåkommor, lungblödning, magsår m. m.*

Beträffande vanliga *förkylningsåkommor* anses desamma, oavsett kortvarigheten av den yttre påverkan, varom härvid kan vara fråga, endast undantagsvis föranledda av olycksfall, såsom t. ex. om någon genom olyckshändelse faller i vatten och därigenom ådrager sig viss förkylningssjukdom. Olycksfall i arbete har i anslutning härtill även ansetts föreligga och ersättning tillerkänts på grund av lunginflammation, som under särskilda förhållanden ådragits genom avkylning under viss kortare tid.

Rörande *smittosamma sjukdomar* såsom influensa, barnförlamning, mässling, difteri, scharlakansfeber, tyfus, lungtuberkulos m. m. anses — ävenledes utan avseende å varaktigheten av den förevarande utifrån kommande påverkan —

de förorsakade av olycksfall endast i vissa fall, när smittämnet överföres på något med hänsyn till omständigheterna ovanligt olycksfallsliknande sätt (t. ex. upphostning av difteripatient å sköterska) eller om visst smittämne inkommer i ett sår.

Såsom motionärerna erinra innehåller den *danska* »Lov om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfaelde» av 1916 den bestämmelsen, att »lige med Ulykkestilfaelde regnes skadelige Paavirkninger af højst nogle faa Dages Varighed, der skyldes Arbejdet eller de Forhold, hvorunder det foregaar, og som medfører Foringelse af Erhvervsevnen eller Død». Såsom exempel på vad man med denna bestämmelse närmast tänkt sig att hänföra under försäkringen nämnas i motiven »det ofte forekommende Tilfaelde, at en Vable med efterfølgende Betaendelse opstaar hos en Arbejder efter nogen Tids Brug af et Arbejderredskab, at en Fisker faar Seneskedebetaendelse i Haanden efter lang Tids Roning, at en Sömand faar Koldbrand i Födderne fordi han under et Stormvejr, der har varet nogle Dage, hyppigt har faaet kolde Födder». Till följd av denna bestämmelse har erkänts »en hel Rekke af Lidelser» såsom medförande rätt till ersättning. Dock synes man, ehuru ordalagen i den berörda bestämmelsen inordna under densamma varje fall av utifrån kommande sjukdomsalstrande påverkan, om den blott är begränsad till några få dagar, vid bestämmelsens praktiska tillämpning i anslutning i sin mån till begreppet olycksfall hava iakttagit en viss återhållsamhet. I allt fall inbegripas därunder även smittosamma sjukdomar, när övervägande sannolikhet föreligger för att infektionen eller smittoöverföringen är en följd av arbetet, t. ex. i fråga om läkare, sjuksköterskor och annan personal vid sjukhus m. m.

I *Schweiz* har olycksfallsförsäkringsanstalten år 1918 bemyndigats att försöksvis bereda försäkringens förmåner åt arbetare, vilka äro arbetsoförmögna till följd av skador, som uppkommit genom arbetet *dels* på grund av inverkan av *andra* ämnen än som äro angivna i lagstiftningen om försäkring för yrkessjukdomar, varvid företrädesvis avses eksemer och andra hudåkommor, förorsakade av kalk, cement, kaliumkarbid, dålig olja m. m., *dels* utan inverkan av farliga ämnen, för så vitt dessa skador med bestämdhet kunna hänföras till arbetet, »men ej, om skadorna kunna vara verkningar eller yttringar av en sjukdom, eller om de icke skulle hava uppkommit utan medverkan av en sjukdom». Till skador av sålunda sist åsyftade slag, vilka berättiga till ersättning, skola hänföras i synnerhet krepiterande senskideinflammation, som uppkommit till följd av upprepade ansträngande rörelser, hudvalkar till följd av särskilt tungt arbete eller upprepade stötar, hudsprickor till följd av kyla, för vilken den skadade varit utsatt under arbetet, hudavskrapning till följd av fortgående nötning m. m. År 1932 har förestående bemyndigande utsträckts till att omfatta även sådan lungsjukdom (pneumokonios), vilken förorsakas av damm, som inandas under arbetet. Ersättning skall i angivna fall ej utgivas, om det legat i den försäkrades makt att skydda sig för ifrågasvarande skador. Enligt erhållen upplysning har jämlikt förestående beslut, utan att olycksfall ansetts föreligga, ersättning tillerkänts av schweiziska olycksfallsförsäkringsanstalten under år 1932 i tillhoppa 1,936 anmälda fall, av vilka 109 avsett skavsår och liknande, 592 inflammerade arbetsblåsor och arbetsvalkar, 1,125 senskideinflammationer, 76 slemsäcksinflammationer, 23 vissa liknande inflammationer och 11 övriga fall. Av hela antalet av dessa fall medförde tillhoppa endast 5 invaliditet.

Onekliga kan det te sig mindre tilltalande, att i en del fall endast en sådan slags yttre påverkan, som har olycksfallskaraktär, skall kunna medföra rätt till ersättning i den ordning, som gäller enligt olycksfallsförsäkringslagen. Såsom ovan framhållits kan sålunda beträffande en och samma slags åkomma frågan om ersättning skall tillerkännas bli väsentligen beroende av varaktig-

heten av det tidsmoment, varunder en viss skadlig påverkan gör sig gällande. En sådan gränslinje beror emellertid givetvis på att man även inom den *sociala olycksfallsförsäkringen* (däri medräknad den frivilliga försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen för olycksfall *utom arbete*) velat fasthålla vid

Vill man nu med frångående av detta begrepp, att olycksfallsförsäkringen på andra områden i rätts- och samhällslivet betydelsefull uppfattning. olycksfallsbegreppet sådant det från fall till fall bestämmes av en utbredd och skall gälla och ersättning tillerkännas enligt densamma, om t. ex. efter tre eller fyra dagars arbete med ett visst redskap på grund av ovana vid arbetet en blåsa uppstår med infektion eller senskideinflammation eller ryggskottslänkande smärtor uppkomma, förefaller det skäligen omotiverat att förvägra ersättning, endast av den anledningen att samma slags arbete hos arbetsgivaren och därmed samma slags skadliga påverkan, vilken skulle motivera ersättningen, *fortgått under viss längre tid*. Detta desto mera som, så snart olycksfallsbegreppet övergives, *yrkessjukdomssynpunkten* tager vid och gör sig gällande med till synes större styrka *ju längre* den skadade utsättes för den fara i arbetet hos arbetsgivaren, varom är fråga. Såsom ovan erinrats hemställdes också såväl vid tillkomsten av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar som i förenämnda vid 1933 års riksdag avgivna motion, att vissa nu av motionärerna åsyftade åkommor skulle hänföras under yrkessjukdomslagstiftningen.

I förarbetena till sistnämnda i vårt land gällande lagstiftning framhölls, att på grund av förefintliga svårigheter med diagnostiseringen av yrkessjukdomar det vore av största betydelse, att den ifrågaställda likställigheten med olycksfallsskadorna inskränktes till sådana sjukdomar, där diagnostiseringen och klarläggandet av sambandet mellan arbete och sjukdom icke erbjöde alltför stora svårigheter. Den yppade sjukdomsformen borde med visshet kunna härledas från arbetet. I detta syfte angivas i lagstiftningen vissa särskilda ämnen, av vilkas inverkan i arbetet sjukdomen skall vara uteslutande eller till övervägande del framkallad för att anses såsom yrkessjukdom. Rörande åkommor, som enligt erfarenheten uppkomma lika väl i och av arbetet som utom detsamma, t. ex. förkylningar och smittosamma sjukdomar m. m., skulle emellertid, om de skulle likställas med yrkessjukdomar, ej längre erfordras något yttre tecken, varken i fråga om ämne eller verksamhet eller beträffande sjukdomsform, på samband mellan arbetet och sjukdomen.

Internationella arbetsbyrån anför i sitt arbete »La réparation des accidents du travail, Genève 1925», att »den äldre uppfattning, enligt vilken olycksfall och sjukdom skulle vara motsatta begrepp, tenderar mer och mer att försvinna och ersättas av den uppfattningen, att de med arbetet förbundna risker bilda en hel serie, i vilken de olika åkommorna blanda sig med varandra i omärkliga växlande gradationer». I länder med obligatorisk sjukförsäkring för lönearbetare gäller också, att olycksfallen i arbete under tiden för det därav följande sjukdomstillståndet eller viss del därav *inordnas under sjukförsäkringen*, till vilken arbetsgivarna lämna bidrag.

Beträffande särskilt den omnämnda *danska* lagstiftningen om de här avsedda åkommornas lika behandling under vissa förutsättningar med olycksfall, vill riksförsäkringsanstalten särskilt understryka, att inom olycksfallsförsäkringen i Danmark generellt gäller *en karenstid av 13 veckor*, varunder ersättning primärt utgives endast enligt reglerna för den frivilliga sjukförsäkringen. Då här i det ojämförligt övervägande antalet fall är fråga om lindriga åkommor med kortvarig sjuktid, blir alltså i Danmark olycksfallsförsäkringen och dess administration i verkligheten jämförelsevis oberoende av den berörda lagstiftningen. Helt annorlunda äro som bekant härutinnan

förhållandena i Sverige, där redan för närvarande över 50 % av samtliga anmälda skador på grund av olycksfall i arbete (år 1930 127,359) ej sträcka sina verkningar längre än intill två veckor (intill tre veckor nära 75 %), men dock i regel skola handhavas av centrala försäkringsinrättningar.

Rörande *Schweiz*, där olycksfallsförsäkringen äger mycket väl utrustade decentraliserade organ (agences d'arrondissement) och där sjukförsäkringen likasom i Danmark är frivillig, gäller i fråga om likabehandlingen i förut antydd utsträckning av här avsedda åkommor med olycksfall i arbete vissa ej betydelselösa begränsningar. Även är den där gällande lagstiftningen om försäkring för yrkessjukdomar, till vilken såsom förut nämnts de i nyssnämnda avseende meddelade bestämmelser delvis ansluta sig, synnerligen omfattande.

Av anförda skäl måste riksförsäkringsanstalten ställa sig mycket tveksam med avseende å en ny lagstiftning av den vittgående innebörd motionärerna, i vad nu är i fråga, föreslå. Då det emellertid låter sig tänkas, att eventuellt i samband med komplettering eller revision av lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar motionärernas förslag i vissa delar befinnas böra vinna beaktande, har anstalten icke något att erinra emot att med stöd av vunnen erfarenhet även på yrkessjukdomarnas område en närmare undersökning i anledning av motionen kommer till stånd.

11 § olycksfallsförsäkringslagen.

Bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagens 11 § åsyfta enligt ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande att »i vissa fall söka bereda arbetsgivaren lättnad i hans försäkringsplikt, därest han eljest ålagts eller åtagit sig att utgiva sådan ersättning som med lagstiftningen avses».

De viktigaste frågor, som regleras av 11 §, avse förhållandet mellan avlöning och pension å ena sidan och sjukpenning och livränta å andra sidan.

På grund av bestämmelser i 11 och 15 §§ hava arbetsgivare möjlighet att själva åtaga sig utgivandet av all eller viss ersättning enligt lagen, d. v. s. att stå hel resp. partiell självrisk och härigenom erhålla befrielse eller lindring i försäkringsavgifterna.

Staten är i förevarande hänseende jämförlig med de arbetsgivare, som stå hel självrisk. Enligt kungörelsen den 30 november 1917 skall beträffande statens arbetare ersättning av statsverket utgivas i enlighet med bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen, i den mån ej på grund av eljest gällande bestämmelser sådant understöd utgår, som enligt 11 § må avdragas från ersättningen enligt lagen. Även beträffande dessa arbetare komma förty samma spörsmål till prövning beträffande bestämmelserna i 11 § som beträffande övriga arbetare. Anmärkas må, att staten i sina olika verksamhetsformer betraktas som en och samme arbetsgivare.

Att lämna en uttömmande redogörelse för alla de olika spörsmål, vartill bestämmelserna i 11 § kunna leda, låter sig svårligen göra i en begränsad framställning. I det följande redogöres endast för de spörsmål, som kunna vara av betydelse för frågan, huruvida av motionärerna ifrågasatt utredning må anses påkallad.

1) Avlöning och sjukpenning:

Beträffande sjukpenning stadgas i 11 § 3:e punkten, att för understöd vid sjukdom, vilket skall av arbetsgivaren utgivas, avdrag sker, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, i den mån sådant understöd av arbetsgivaren i vederbörlig ordning utgives, ägande arbetsgivaren av försäkringsinrättningen återfå vad som på grund av sålunda utgivet understöd avdragits från ersättningen enligt lagen.

Detta stadgande innebär, att, om en arbetsgivare under tid, då en arbetare på grund av skada genom olycksfall måste helt avhålla sig från arbetet hos arbetsgivaren, till honom utgiver avlöning, sålunda utgiven avlöning anses såsom sjukpenning. Arbetsgivare, som icke står självrisk och förty erlagt försäkringsavgifter för sjukdomstiden, äger i sådant fall, därest han så påkallar, av försäkringsinrättningen erhålla så stor del av sjukpenningen, som svarar mot avlöningen.

Mera komplicerade förhållanden föreligga, då arbetare *icke* varit *fullständigt arbetsförmögen* utan i viss utsträckning utfört arbete åt arbetsgivaren under sjukdomstiden. I sådana fall utgör utgående avlöning helt eller delvis ersättning för utfört arbete. Frågan huruvida, i vad mån och till vem sjukpenning skall utgå jämte avlöning måste här prövas från fall till fall.

2) Avlöning och livränta:

Frågan huruvida enligt olycksfallsförsäkringslagen tillerkänd livränta med hänsyn till bestämmelserna i 11 § skall utbetalas till arbetare, som fortfarande är anställd hos den arbetsgivare, i vars tjänst han skadats, och av denne åtnjuter avlöning, kan i vissa fall vålla svårigheter.

Beträffande sådana arbetare, vilka äro anställda hos arbetsgivare, som icke stå självrisk utan erlagga försäkringsavgifter, vållar spörsmålet icke svårigheter. I dessa fall inverkar på grund av bestämmelserna i 11 § från arbetsgivaren utgående avlöning icke på utbetalandet av tillerkänd livränta.

Annorlunda kan emellertid i vissa fall saken ställa sig beträffande arbetare anställda hos staten eller annan arbetsgivare med självrisk. Här uppkommer frågan, huruvida och i vad mån avlöningen är att betrakta som sådant garanterat understöd, som enligt 11 § må avdragas från livräntan. Statstjänstemän, som innehava sin befattning på grund av fullmakt eller konstitutorial och vilkas invaliditet ej är större än att de trots densamma kunna kvarstå i tjänst och sålunda åtnjuta avlöning, torde för närvarande genom vederbörande avlöningsreglemente i stort sett anses hava såsom understöd tillförsäkrats avlöningsförmåner, som minst motsvara de förmåner, som olycksfallsförsäkringslagen vid invaliditet avser att bereda skadade arbetare.

Beträffande övriga arbetare, anställda av staten eller annan arbetsgivare med självrisk, variera förhållandena allt efter anställningsvillkoren. I många fall synes ovisst, huruvida avdrag enligt 11 § får äga rum av livränta från avlöning, samt om så är fallet, vilken del av avlöning, som skall anses såsom understöd. Sådan tveksamhet kan sålunda uppstå beträffande statens e. o. tjänstemän. I allmänhet äga dessa enligt vederbörande avlöningsreglemente, därest olycksfall i tjänsten efter upphörandet av därav förorsakad sjukdom medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, åtnjuta full lön högst intill sex månader efter olycksfallet och därefter lön med tjänstledighetsavdrag. Enär uppsägning emellertid när som helst kan äga rum, kan fråga uppkomma, huruvida vederbörande skall anses tillförsäkrad understöd och sålunda förutsättning för avdrag i dessa fall föreligger beträffande livränta.

3) Pension och sjukpenning:

Fråga om avdrag å sjukpenning skall göras för till den skadade utgående pension kan uppkomma t. ex. i det fall, att en arbetare, som på grund av statstjänst åtnjuter pension, erhåller tillfälligt arbete i statens tjänst och därunder skadas.

Avdrag enligt 11 § torde emellertid i dylikt fall icke kunna äga rum.

4) Pension och livränta:

Avdrag för pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring skall enligt 11 § 1:a punkten andra stycket icke äga rum.

Däremot sker enligt i 11 § angivna grunder avdrag å livränta för pension,

som utgår på grund av statstjänst eller anställning hos annan arbetsgivare med självrisk, i den mån pensionen garanterats till erforderlig del på arbetsgivarens bekostnad (detta givetvis under förutsättning, att det olycksfall, som medfört invaliditeten, inträffat hos den arbetsgivare, som utger pensionen). Någon skillnad mellan ålderspension, förtidspension och invaliditetspension göres härvid i regel icke i tillämpningen.

Enligt ordalydelsen skulle 11 § icke medgiva avdrag å olycksfallsersättning för annat slag av pension än sådan, som utgår i anledning av olycksfall. En tillämpning i denna del av lagrummet strängt efter ordalydelsen skulle emellertid knappast stå i överensstämmelse med dess syfte, sådant detta kommer till uttryck i ålderdomsförsäkringskommitténs uttalande: »Med ifrågasvarande stadgande åsyftas jämväl sådana fall, då t. ex. en arbetsgivare genom insättningar i en livränteanstalt berett arbetare pension från viss ålder eller vid arbetsförmåga m. fl. dylika fall.»

Här må erinras om att denna angelägenhet tidigare varit föremål för behandling i samband med *Kungl. Maj:ts proposition nr 109 till 1926 års riksdag*. Det propositionen bilagda utdraget av protokoll över socialärenden den 31 december 1925 innehåller följande uttalande av föredragande departementschefen: »Frågan om och i vilken mån ålderspension bör få avdragas från livränta, som utgår på grund av olycksfall i arbete, är synnerligen svårlost. Ett exempel kan belysa detta. En arbetare i ordinarie statstjänst, vars ålderspensionering helt bekostas av staten, drabbas kort före inträdet i pensionsåldern av olycksfall, som medför full invaliditet. Göres i dylikt fall ej avdrag från livräntan enligt olycksfallsförsäkringslagen, erhåller arbetaren alltså dels ålderspension dels ock dylik livränta, och sammanlagda beloppet av dessa förmåner kan mycket väl väsentligen överstiga den avlöning, arbetaren åtnjutit i tjänsten. Om däremot avdrag sker, torde följden bliva, att arbetaren icke får större sammanlagd ersättning, än han därest olycksfallet icke inträffat likväl skulle vid sin avgång ur tjänsten hava bekommit såsom ålderspension. Dock kan han i senare fallet fortfarande vara bibehållen vid full arbetsförmåga, under det han vid fullständig invaliditet icke blott saknar arbetsförmåga, utan därtill ofta befinner sig i ett sådant tillstånd, att han är i ständigt behov av särskild vård. Det anförda exemplet utvisar de enklaste ytterlighetsfallen. Förvaltningstekniskt kompliceras frågan genom den svårighet, som ofta uppkommer när det gäller att bestämma, till huru stor del arbetsgivare bidragit till viss ålderspension. Huru ifrågasvarande spörsmål bör slutligen lösas synes mig icke kunna avgöras utan en grundlig utredning, omfattande bland annat bidragsförhållandena vid de pensionsinrättningar och kassor, å vilka ifrågasvarande bestämmelse har avseende. Då en dylik utredning måste bliva ganska tidsödande och följaktligen icke nu kunnat verkställas, har jag ansett försiktigheten kräva, att gällande bestämmelse i ämnet — såvitt arbetare hos staten och kommuner angår — bibehålles oförändrad.»

Någon lagändring kom såsom känt vid ifrågasvarande tillfälle icke till stånd.

I motionen hänvisas till försäkringsrådets utlåtande till *Kungl. Maj:t* den 31 oktober 1932 över förslag till reglemente angående tjänstepension. Riksförsäkringsanstalten får i detta sammanhang jämväl erinra om sitt i samma ämne avgivna utlåtande den 19 november 1932, vilket i nu förevarande hänseenden i huvudsak överensstämmer med försäkringsrådets vid motionen följande utlåtande.

Sammanfattningsvis får riksförsäkringsanstalten såsom sin mening uttala, att 11 §:ns bestämmelser torde får anses hava verkat i det hela tillfredsställande i vad angår förhållandet mellan avlöningsförmåner och sjukpenning. Beträffande förhållandet mellan livränta å ena sidan och avlöning och pension å andra sidan synes, i anslutning till vad år 1926 av departementschefen

anfördes och nu motionärerna framhålla, en revision vara erforderlig, och tillstyrker anstalten därför den ifrågasatta utredningen vad beträffar 11 §.

I handläggningen av detta ärende, vilket i vad angår 11 § olycksfallsförsäkringslagen i anstalten föredragits av undertecknad Sidvall och i övrigt av undertecknad v. Schulzenheim, hava förutom dessa ledamöter och undertecknad Ribbing deltagit byråcheferna Östrand, Eisen och Puke samt byrådirektörerna Källström och Wolff.

Stockholm den 9 mars 1934.

SIGURD RIBBING.

H. v. Schulzenheim.

Sven Sidvall.
